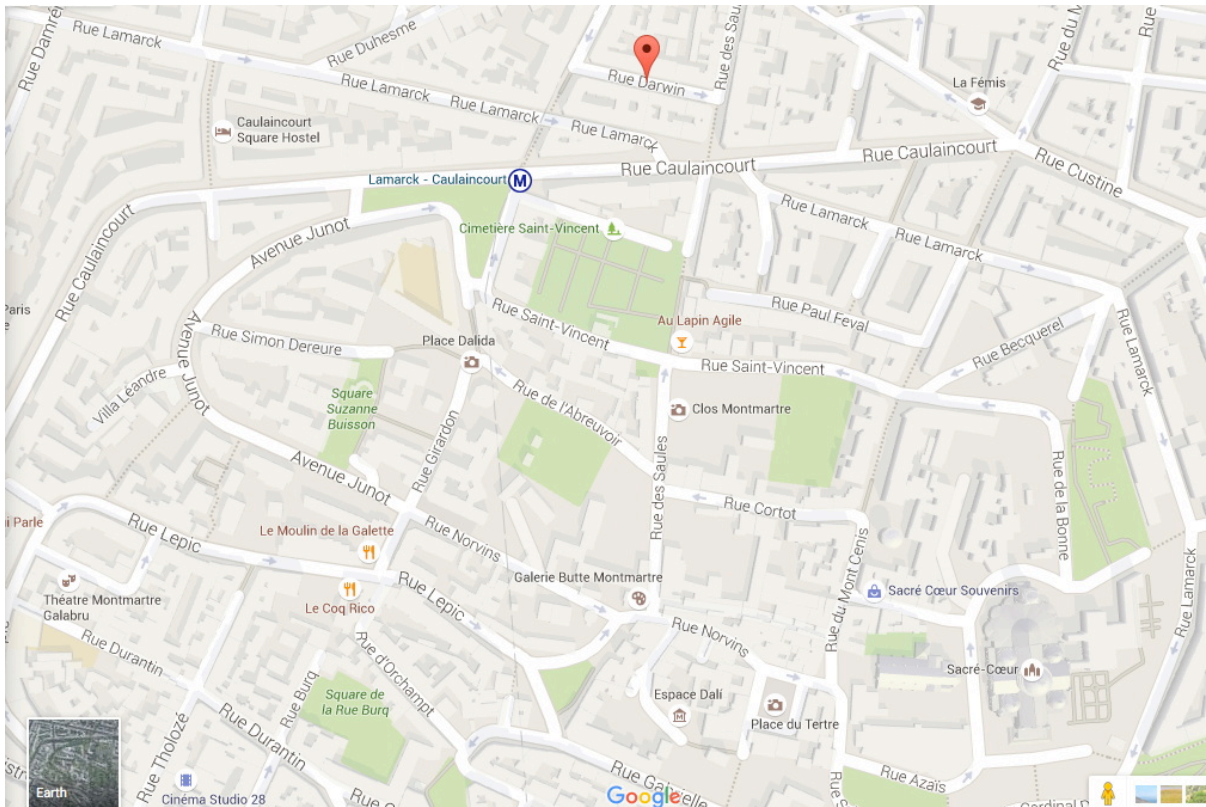

Rue Darwin og rue Lamarck

Politiken, Bøger 29. september 2001

Folk, der kender til mit arbejde, nægter at tro, det kan være et tilfælde, at rue Lamarck er adressen på min midlertidige bopæl. Men det er det. BG fonden, som velvilligst har stillet denne lejlighed til rådighed, har ingen grund til at kende mine forsøg på, at rehabilitere den forhånede og misforståede franske naturforsker Jean Baptiste Lamarck (1744-1829).

Lamarck havde det uheld at få sit navn hægtet op på en forkert arvelighedsteori, som i slutningen af det 19. århundrede blev brugt af religiøse, altmodiske og sentimentale kræfter til at værne sig mod Darwins teori om menneskets afstamning fra en hjerteløs natur. Den sejrende teoris tilhængere skriver jo ifølge sagens natur historien, så nu er lamarckisme simpelthen blevet synonym med denne forkerte arvelighedsteori, teorien om "erhvervede egenskabers nedarvning".

For en ordens skyld skal det her indskydes, at på Lamarcks tid anede man ikke en dyt om gener, og derfor var der ingen gode grunde til at skelne så stærkt mellem medfødte og erhvervede egenskaber. Det centrale i Lamarcks teori var noget helt

andet, nemlig at *vaner skaber former*. Lamarck tænkte sig, at artens såkaldt "indre følelse" (sentiment interieur) umærkeligt ville føre til, at behovsrelaterede fornyelser kunne opstå. Og hvis man her i stedet for "indre følelse" skriver selv-organisering, er vi såmænd ikke så langt fra et moderne synspunkt.

Men det kommer næppe Lamarck til gode, for han er en gang for alle blevet stemplet.

Dog ikke i Frankrig hvor Lamarcks navn stadig holdes i ære. I det lokalhistoriske værk om 18. arrondissement, hvor der gives forklaringer på alle gadenavne, finder man følgende om Lamarck: "grundlæggeren af to teorier: teorien om livets spontane opståen og teorien om arternes udvikling, som blev gentaget af Darwin (que reprimat Darwin)."

Når man opholder sig i tidligere eller nuværende stormagter, gribes man ofte af forundring over den skamløshed, hvormed man der tegner verdensbilledet med sig selv i centrum. USA er på det punkt ikke et hak bedre end Frankrig. Måske er det netop dette stormagtsnarkotikum, der ender med at blive deres nederlag. Gad vist om man stadig lærer børnene disse ting i de franske skoler. I alt fald er begge dele forkert.

Teorien om at liv kan opstå pontant er meget ældre end Lamarck, og er jo da også intuitivt meget plausibel, når man har set, hvordan maddiker altid dukker op i glemte kødrester 'out of nowhere'. Men at Darwin skulle have hugget æren for Lamarcks teori om arternes udvikling er simpelthen så langt ude, at det er svært vide, hvilken hjernecelle, man skal skjule en sådan flovhed i.

Rue Lamarck er en smuk gade der tager sit udspring på Sacre Coeurs sydside idet den snor sig rundt om bakkens østside for så at skråne ned mod vest over ca. halvanden kilometer. Ca. midtvejs ligger der en metrostation, og over for den kan man tage en trappe ned til en lille glansløs gade, der lige netop er lang nok til, at man kunne organisere et hundredemeter løb. Navnet på denne gade er rue Darwin.

Når man som skandinav er vidne til den fortsatte gensidige mangel på talent for at begribe hinanden, der ytrer sig, når fransk- og engelsksproget dagligliv eller åndsliv støder på hinanden, må man af og til spørge sig selv, om hundredeårskrigen nogensinde er blevet afsluttet. Men det er de nu. Det fik vi syn for dagen efter den amerikanske tragedie d. 11. september. *Vi er alle amerikanere*, stod der på forsiden af Le Monde. Den gestus er større end man lige skulle tro.

Som formand Mao sagde, vi må skelne mellem antagonistiske og ikke-antagonistiske modsætninger.